LUKEVA TULEVAISUUS 2023-2025

Lukutaitotyön rakenteet

Joroisten kunta

OPETUSHALLITUS RAHOITTAA HANKETTA

www.lukevatulevaisuus.fi
@lukevatulevaisuus.hanke

Lukeva tulevaisuus -lukutaitotyö kuvina

Yhteiskunnallinen tarve lukutaitotyön taustalla

- Suomessa oppimisen PISA-tulokset (Lukeminen, matematiikka, luonnontieteet) ovat laskeneet vuosituhannen alusta saakka.
- Karvin tutkimus: Eriarvoistuminen nuorten hyvinvoinnissa ja oppimistuloksissa kasvaa. Itä-Suomen oppimistulokset ovat muuta maata jäljessä.
- Lukeminen on vähentynyt, lasten ja nuorten lukutaidot heikentyneet
- Nuorten sanavarastot ovat kaventuneet.
- Suomessa aikuisista 11 prosentilla on heikko lukutaito.
- Joka viides yyhdeksäsluokkalainen päättää koulun niin heikoilla lukutaidoilla, että tulee hankaluuksia selvitä normaali elämästä.

Yhteiskunnallinen tarve lukutaitotyön taustalla

- **Lukutaito on sananvapauden ja demokraattisen ja tasa-arvoisen yhteiskunnan pohja, ilman kansalaisten lukutaitoa ei lopulta ole sananvapautta eikä demokratiaa.**
- **Luetun ymmärtäminen ja soveltaminen, disinformaation ja validin tiedon erottaminen yhteiskunnallinen valveutuneisuus!**
- **Kansalaisten hyvä luku- ja kirjoitustaito on avain yhteiskuntaan, jossa on korkea osallisuuden ja osallistumisen taso sekä yhteiskunnan jäsenillä vaikuttamisen mahdollisuus ja työkalut.**

Lukutaito

Tietoon perustuva päätöksenteko - Sananvapaus - Demokratia

Koulutus - Tasa-arvo - Mielenterveys ja mielekkyys - Hyvinvoiva yhteiskunta

Strukturoidun lukutaitotyön merkitys

Takaa jatkuvan ja pitkäjännitteisen lukutaitotyön kaikille oppilaille koko koulupolun ajalle.

Kohdentaa lukutaitotyötä oikeaan aikaan oikealle kohderyhmälle.

Ehkäisee ”väliin putoamisen” mahdollisuutta.

Huomioi erilaiset oppijat, taustat ja lähtökohdat.

Ehkäisee luku-, kirjoitus- ja opiskelutaitojet **polarisoitumista ja eriarvoisuutta**.

Vahvistaa jokaiselle tasa-arvoisia lähtökohtia lukutaitoihin ja hyvään koulupolkuun ja elämään.

Strukturoidun lukutaitotyön merkitys

- **Lukutaitotoimet integroituu osaksi pitkäjänteisiä suunnitelmia ja sopimuksia.** (kuntien omat varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmat, vuosisuunnitelmat, yhteistyösopimukset jne.)
- Strukturoitu ja suunnitelmallinen lukutaitotyö takaa **jatkuvuutta** sekä takaa työn toteutumisen ja **seurannan mahdollisuuden** (Lukutaitotoimet pysyvät muistissa ja työtä voi jatkaa myös henkilövaihdosten yhteydessä.)
- Struktuuri ohjaa työtä ja sen tekijöitä, aikaa säästyy ja tehtävät tulee hoidetuksi sekä päällekkäisyyksiä vältetään – **kustannustehokkuus vs. tulokset.**

Rakenteiden luominen - Lukeva tulevaisuus

- **Tarpeiden tiedostaminen → mahdollisuuksien ja olemassa olevien rakenteiden ja toimien kartoittaminen → tavoitteiden asettaminen → toimintasuunnitelman luominen**
- **LUKUTAITOPOLKU**: **vuosisuunnitelma lukutaitotoimista** jotka tukevat lasten ja nuorten lukuintoa ja monilukutaitojen kehittymistä varhaiskasvatuksesta peruskoulun päättymiseen ja lukioon asti.
- **VUOSIKELLO jokaiseen yksikköön**, johon kirjataan lukutaitotoimet eri ikä-/tasoryhmille.
  (vaka ja eskarit, yläkoulu, alakoulu, kirjasto ja lukutaitokoordinaattori sekä lukio)
- Päätavoitteena luoda lasten ja nuorten monilukutaitoja kehittävä **lukutaitotoimien malli, joka jää elämään pysyvänä rutiinina** kaikkien varhaiskasvatuksen ja opetuksen yksiköihin ja suunnitelmiin ja integroituu osaksi kasvatus- ja opetustyön- ja kunnan rakenteita.
- Tiedon jakaminen - aineistopankki: **www.lukevatulevaisuus.fi**

Tavoitteet:

- Joroisista Suomen lukevin kunta: lukevan tulevaisuuden rakentaminen Kansallisen lukutaitostrategian suuntaviivoja tavoitellen
- Lukuinnon- ja ilon ja kielitietoisuuden sekä monilukutaitotietoisuuden kasvattaminen koko kunnassa
- Lukutaitopolku-mallin ja työkalujen sekä toimintamallien rakentaminen ja osaksi toimintaa integroiminen, pysyvyys ja jatkuvuus (vaka-lukio)
- Tasa-arvoisuuden ja osallisuuden varmistaminen, hyvien elämän peruslähtökohtien varmistaminen kaikille hyvät moniulukutaidot turvaten
- Laajan verkoston rakentaminen
- Kuntapäättäjien osallisuuden ja tuen takaaminen lukutaitotyölle
- Lukutaitopolku-mallin monistettavuus ja jakaminen, verkkosivuston/työkalupankin rakentaminen ja hankekäsikirja. (www.lukevatulevaisuus.fi)

Mittarit

- Onko tietoisuutta onnistuttu levittämään kaikkiin vaka- ja opetusyksiköihin ja huoltajille sekä muille kuntalaisille?
- Saatiinko rakennettua lukutaitopolku-malli, joka on kopioitavissa ja jaettavissa myös muissa kunnissa?
- Saatiinko rakennettua laaja ja sitoutunut verkosto tukemaan työtä?
- Onko mallit, ideat ja materiaalit helposti kaikkien saatavilla?
- Onko osallisuutta ja yhteisöllisyyttä lisääviä toimenpiteitä tehty?
- Onko toiminta saatu integroitua osaksi yksiköiden ja yhteistyökumppanien ja kirjaston jatkuvaa toimintaa?
- Millaista palautetta on saatu? (esim. kyselyt)
- Onko päättäjät ja kunta sitoutuneet tukemaan lukutaitotyötä?

Lukutaitopolku
Joroisten kunnan lukutaitostrategia
2022-2025
Vaka, eskarit
Alakoulu
Yläkoulu
Lukio
Kirjasto:
Lukudiplomit, kirjastovierailut, kirjakattaukset
Vaka:
Päivittäiset lukuhetket, yhteisölliset lukuhetken koululaisten kanssa, oman kirjan päivä, lukuretki/-piknik, sanataide, liikkuva lukeminen
Kirjasto:
Kirjastokortit, lukudiplomit, kirjastovierailut, kirjakattaukset, kirjavinkkaus, Kirjastoetsivät-kerho
Koulu:
Lukutunnit, lukuvälkät, kirjailijavieras, kirjallisuus osana opetusta, yhteisölliset lukuhetket, lukuretki
Kirjasto:
Kirjavinkkaus, kirjastovierailut, vertaisvinkkaus, tiedonhaku, kirjakattaukset
Koulu:
Lukutunnit, lukuparkki, lukuvälkät, kirjailijavieras, kirjallisuus osana opetusta, yhteisölliset lukuhetket vanhusten kanssa
Kirjasto:
Kirjavinkkaus (siirtyminen aikuisten osastolle), vertaisvinkkaus, kirjastovierailut, tiedonhankinta
Lukio:
Kirjailijavieras, lukuretki kartanolle, kirjallisuus osana opetusta
Kielitietoisuus, kulttuuriset lukutaidot, opiskelutaidot, tiedelukutaidot, media, uutiset- ja artikkelit, lukutaitotietoisuus koteihin, lukuhaasteet, luku- ja kirjoituskilpailut, teemapäivät, yhteisöllinen lukeminen, Lukeva tulevaisuus -some, kirjastoyhteistyö, demokratiatyö, osallisuus
Lukevatulevaisuus.fi
@lukevatulevaisuus.hanke
OPETUSHALLITUS RAHOITTAA HANKETTA

Lukuvuosi 2024-2025

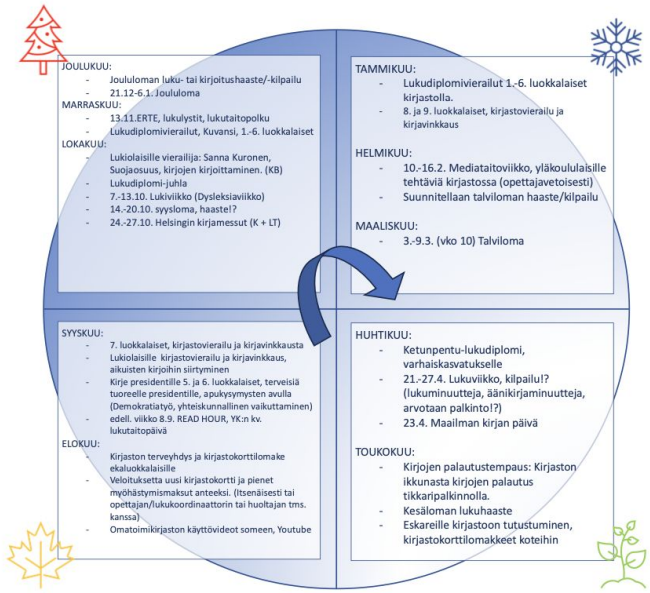

Läpi lukuvuoden: Luokkavierailut, kirjapaketit, kirjanäyttelyt, kirjastoautopalvelut Kuvansissa, Kirjastoetsivät-kerho, lukudiplomit, someyhteistyö Lukeva tulevaisuus -hankkeen kanssa, demokratiatyö, Kirsi Kunnas 100-v.

(KB=kirjaston budjetti, LTB=Lukeva tulevaisuus -budjetti)

OPETUSHALLITUS RAHOITTAA HANKETTA

Lukeva tulevaisuus -hankkeen VERKOSTO

2022-2025

Joroisten kunnan lukutaitostrategia

Hankekummi ZoneVD
Lukukummit- ja mummot

Lukutaito-vastaavat
- Varhaiskasvatus, eskarit, alakoulut, yläkoulu, lukio

Opetushenkilöstö:
- Vaka ja koulut
- Johto, opettajat ja ohjaajat
- Erityisopetus
- Henkilöstön tarpeet, toiveet, ideat, resurssitarve

Some, media, lehdistö

Sivistyslautakunta
Sivistysjohtaja

OPH
Kansallinen lukutaito-strategia

Hankkeen ohjausryhmä:
- Sivistysjohtaja
- Yhtenäiskoulun rehtori
- Kirjastonjohtaja
- Kirjastonhoitaja

LUKUTAITOTYÖ
Lukutaitokoordinaattori

Lapset ja nuoret:
- Lasten ja nuorten toiveet ja tarpeet
- Varhaiskasvatus, peruskoulu, lukio
- Eriyttämisen ja tuen tarpeet
- Yläkoulun lukutunnit

Sidosryhmät:
- Yhdistykset, yritykset, organisaatiot
- Vanhukset, lapset ja nuoret,
- Huoltajat, kunta, päättäjät
- Lukutaitotyötä tekevät tahot
- ERTE, Seinäjoen kirjasto
- Tutkimus, gradut

Kirjasto:
- Oma yhteyshenkilö lukutaitotyölle
- Kirjallinen yhteistyösopimus
- Tiivis yhteistyö

Lukevatulevaisuus.fi
@lukevatulevaisuus.hanke

OPETUSHALLITUS RAHOITTAA HANKETTA

Toimivat käytänteet ja onnistumiset

- **Tiivis kirjastoyhteistyö** - kirjallinen yhteistyösopimus ja oma vuosikello kouluyhteistyöstä
  - Kirjaston oma yhteyshenkilö koulua varten
  - Kirjasto- ja kirjastoautovierailut
  - Kirjastokortit oppilaille koulun kautta
  - Kirjavinkkaus ja lainausapu sekä tiedonhaku
  - Lukudiplomit varhaiskasvatukselle ja alakouluille
  - Kirjaston kerhot ja vierailijayhteistyö
  - Haasteet, kilpailut ja teemapäivät

Toimivat käytänteet ja onnistumiset

- **Kaikkiin oppiaineisiin integroitu monilukutaitotyö**, monilukutaidon konseptit ja kielitietoisuus osana kaikkea opetusta
    - lukemista edistävät työt ja projektit yhteistyössä eri oppiaineiden välillä (esim. historia - suomen kieli)
- **Lukuparkki!** (tukea kokeisiin lukemisessa ja kotitehtävissä aamuisin ennen koulun aloitusta)
- Vierailijat ja esikuvat, **hankekummi ZoneVD - Joona Leppälä**
- Lukuvälitunnit ja lukutunnit sekä uutisaamut
- Pulpettikirjat ja kaunokirjallisuuden lukemista kotitehtävänä
- Yhteistyö erityisopetuksen kanssa lukutaidoissa tukea tarvitsevien oppilaiden hyväksi

Yhteisöllisyys ja osallisuus

- Ikä- ja organisaatiorajat ylittävä **yhteisöllinen lukutaitotyö**
- Lukuhetket eri ikäisten oppilaiden välillä
    - Yläkoululaiset käy lukemassa alakoululla ja varhaiskasvatuksessa.
    - Esikoululaiset lukevat yhdessä tulevien alakoulun kummioppilaiden kanssa
        - **Onnistumisen ja osaamisen itsetuntoa vahvistavat kokemukset!**
- Yläkoululaiset käyvät lukemassa vanhuksille
- Lukuretket paikallisiin kartanoihin ja paikalliseen historiaan tutustuminen
- Kirjaston Kirjastoetsivät-kerho alakoululaisille

Yhteisöllisyys ja osallisuus

- Lukupiirit ja kirjallisuuskeskustelut
- Lukutaitoa edistävät työpajat ja teemapäivät eri ikärymät ja yksiköt yhdessä tehden
- Vanhempainillat ja kanssakäyminen huoltajien kanssa
- Lukugallupit ja kirjavinkkaukset kaikkien kuntalaisten kesken, kaikkien äänet kuuluviin!
- Lukutaitotyöstä tiedottaminen lehdistön ja somekanavien kautta - näkyväksi tekeminen!
- Viides- ja kuudesluokkalaisten kirjeet presidentille, osana demokratiakasvatusta
- Hankeyhteistyö - kansainvälisyys (suunnitteilla kirjallisuusyhteistyöhanke Italiaan)

Yhteisöllisyys ja osallisuus

- **Kirjasto 2030 -kehittämistyöryhmä ja kuntalaiskysely**
  - Kaikille kuntalaisille teetetty kysely kirjaston tulevaisuudesta
    - Teetettiin kouluilla oppilaille koulupäivän aikana
  - Oppilaskunnan edustus ja lukutaitokoordinaattori mukana työryhmässä
  - Kysely sisälsi kirjaston- ja kouluyhteistyön osion
  - Työryhmä huomioi tulokset toimenpitein

Kunta- ja organisaatioyhteistyö

Koko kunnan lukutaitotyö on integroitunut Lukeva tulevaisuus -hankkeen myötä yhdeksi kokonaisuudeksi.

- Tiivis kirjastoyhteistyö (kirjallinen yhteistyösopimus)
- Kirjaston kehittämisyhteistyö (Kirjasto 2030)
- Kaikki Joroisten kunnan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yksiköt sekä lukio ovat osa lukutaitopolkua ja sen ohjaamaa lukutaitotyötä
- Kuntapäättäjät ahkerassa tiedonvaihdossa ja lukutaitotyötä seuraamassa
- Useat organisaatiot ja yritykset ja vapaaehtoiset ovat mukana lukutaitotyössä
- Koko kunnan kattava lukutaitotyö on integroitumassa kirjallisessa ja velvoittavassa muodossa Joroisten kunnan Kirjasto 2030 -toimintasuunnitelmaan, noudatellen Lukeva kunta -toimintamallia ja Kansallista lukutaitostrategiaa.

Tutkimustuloksia vaikuttavuudesta

(Vaka- ja opetushenkilöstölle tehty kyselytutkimus tammikuussa 2024)

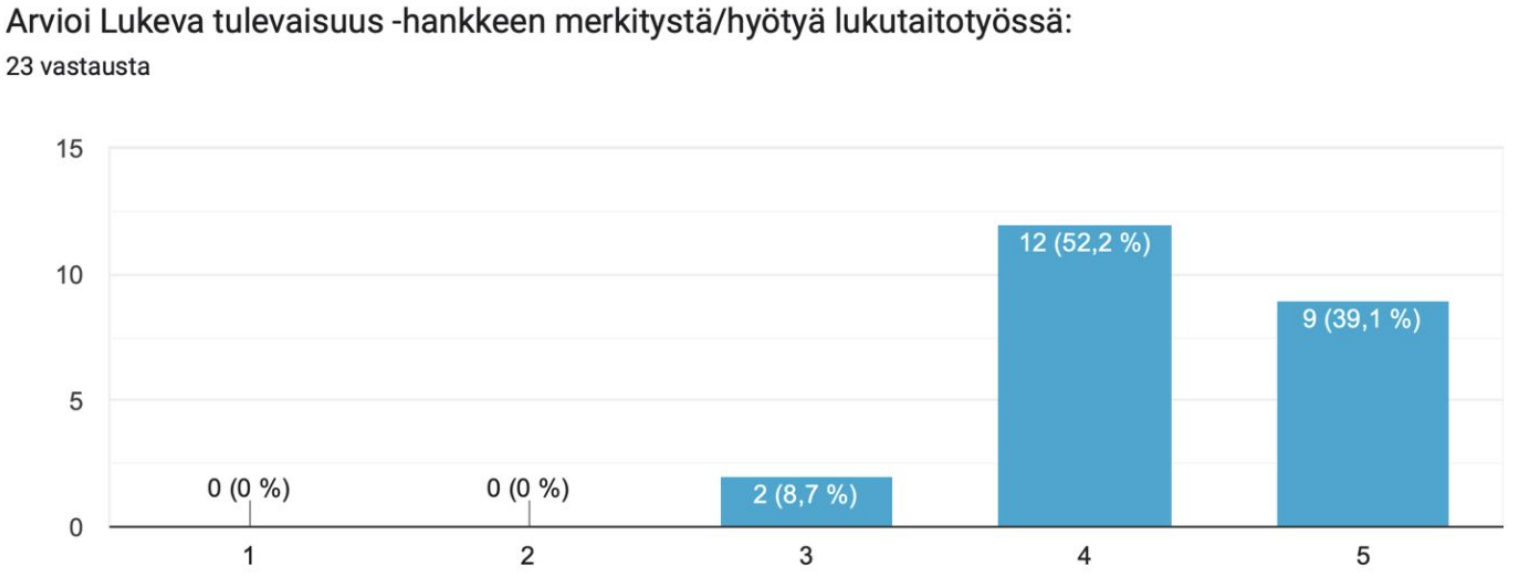

Vähäinen merkitys

Suuri merkitys

Tutkimustuloksia vaikuttavuudesta

(Vaka- ja opetushenkilöstölle tehty kyselytutkimus tammikuussa 2024)

Yhteystiedot

Lukutaitokoordinaattori

Henriikka Ström

044 493 9142

henriikka.strom@joroinen.fi

www.lukevatulevaisuus.fi

@lukevatulevaisuus.hanke

Facebook: Lukeva Tulevaisuus